

lítünk egy somogyi, 28 éves, 310 m³ élőfakészletű, feltehetően harmadik vagy negyedik sarj akácost, amelyikben valamennyi törzs térgörbe, és a becslés szerint a fűrészeltető iparifa-kihozatal nem éri el a 11⁰/₀-ot. .

A jó és közepes növekedést biztosító termőhelyeken szerkezetátalakításnak kell tekinteni a harmadik sarjakácosok pusztavacsi és ófehértói elitállományok magjából, ill. gyökérdugványból nevelt csemetével való felújítását. Külön ki kell emelni a nemesített, árbc jellegű akácossá való átalakítást, mert ezek jövő sarjaztatásánál törzsalakromlással nem kell számolnunk. Az árbc jelleg genetikailag állandó tulajdonság, amit az árbc jellegű, nemesített akácfajták sarj törzsállományai is bizonyítanak.

Összefoglalva: az akáccal történő erdősítéseknek megvolt és ma is megvan a termőhelyi indoka. Az adott termőhelytípus-változatokon biológiailag a legkedvezőbb fafaj az akác, amelyik ezeken a termőhelyeken ökonómiailag is jó eredményt ad. A jó és közepes növekedésű, harmadik-negyedik sarjakácosok mageredetűvé történő váltását szerkezetátalakításnak kell tekinteni. Külön ki kell emelni a nemesített, árbc jellegű akáccal történő erdősítéseket, amelyeknél a sarjaztatással együtt járó törzsalakromlás nem következik be. Ha a termőhelyi feltételeket és a sarjaztatás kívánalmait figyelembe vesszük, a megfelelő erdősítési technológiákat megtartjuk, akkor akácosaink minősége az ezredfordulóra jelentősen javul, és az akáccal borított erdőterület sem fog csökkenni. Ez nemcsak a fatermés minőségében, hanem a nektártermelésben is kiemelkedő eredményt hoz.

TERMÉSZETES FELÚJÍTÁS...?

Minden idős kolléga tudja, hogy felgyülemlett „papírjainkat” néha selejtezni kell, mert egyszerűen nem tudjuk hová tenni. Kopnak az emlékek, csökkennek a kötődések, így aztán amit két éve még semmi áron nem dobtunk volna el, az most már papírkosárba kerül. Ilyen selejtezés során került most papírkosárba egy füzet — pedig de sokszor raktam már vissza —, amelyben több éves megfigyelés volt feljegyezve. Arról, hogy hogyan lehet természetes újulat — állomány nélkül. Nem, nem tévedés, bár tulajdonképpen az állomány... Zavaros ez így? Tessék elolvasni rövid tájékoztatóm, mert erdei sétáim alapján úgy vélem, a téma ma is aktuális.

Egy gyertyános tölgyes végvágásakor a korábban látható természetes újulat már nem volt meg, legalábbis nem volt látható. Így a területen mesterséges erdősítést rendeltek el, s azt a következő tavaszon — 1 m széles padkákban — erdeifenyővel el is végezték. Ezt követően a második év végére olyan nagy volt a vadkár — sajnos nem ritka eset —, hogy a terület teljes újraerdősítését rendelték el. A terület helyszíni bejárása során feltűnt, hogy a padkák között, a fűben, elég sok tölgyecsemete található. Persze kezdődött a vita, hogyan került oda a csemete?

Megvolt már az erdősítéskor is? Nem jól nézték meg? A padkakészítéskor is kikapáltak hasonló csemetéket?

Azok az illetékesek, akik a területet besorolták erdősítésre, állították, a végvágás után a területen nem volt csemete. Nem hagyott nyugodni a vitatott kérdés — végül is csodák még az erdőben sincsenek — ezért elhatároztam a további megfigyelést, hasonló adottságú, körülményű területek felkutatását, észleléseim feljegyzését. Közben — ha arra lehetőségem adódott — konzultáltam szakemberekkel, böngésztem a szakirodalmat, a helyszíneken pedig „feltártam” több ilyen vitás csemetét.

A szakemberek véleménye (már akikkel beszélni tudtam) megoszlott:

- a csemete nyilván ott volt az első erdősítéskor is, de miután nem volt rajta levél, elkerülte a figyelmet,
- gyökérsarjról van szó,
- fantázia szüleménye az egész,
- egyetlen szakember volt, aki lehetségesnek tartotta a „csodát”, s további megfigyelésre ösztönzött (*dr. Haracsi Lajosról* van szó).

A szakirodalomban én csak *Morozovnál* találtam olyan utalást, mely szerint egyes fafajok csemetéi bizonyos körülmények hatására „elfekszenek”, gyökfőben élnek, majd kedvező körülmények hatására, újra szárat kapnak.

Nekem már akkor meggyőződésem volt, hogy ilyen jelenségről van szó.

A következő években több hasonló esetet sikerült találnom, ennek alapján bizton (én legalábbis azt hittem) állíthattam:

- Végvágás előtti években keletkezett újulatok (elsősorban tölgnél, de később büknél is tapasztaltam hasonló jelenséget) a megfelelő életfeltételek valamelyikének — esetleg többnek — a hiánya miatt szüneteltek, vagy lényegesen lelassítják életfunkcióikat, szárrészük elhal, akár évekig is gyökfőben élnek (olyan lehet ez, mint egyes állatfajok téli álma).
- Kedvező körülmények összehatásaként a normális, megszokott életfolyamatok újra megindulnak, a gyökfő új szárat hajt, leveleket fejleszt, asszimilál, azaz tovább fejlődik.

Egyszerűbben: az újulat, elsősorban a kellő bontás hiányában „pihen”, aztán a végvágás után a kedvező fény-, talaj- és nedvességi viszonyok hatására újra „dolgozik”.

A feltárt csemeték alapján én szinte biztosan állíthatom, hogy nem gyökérsarjakról van szó. Abban az időben olyan erős volt a hitem megfigyelésem igazában, hogy írásban javasoltam: a tölgy és bükk végvágások után két évig ne végezzünk még pótlás jellegű mesterséges erdősítést sem. Indokoltam javaslatom a megfigyeléseimmel, meg azzal is, hogy a mesterséges erdősítés — különösen a nagy vadkár miatt — nagyon drága.

Természetes (természetes?), a javaslatot nem fogadták el, csipkelődésben sem volt hiány, én pedig kedvemet veszítve — ma már talán kitartóbb lennék — abbahagytam a megfigyelést, a feljegyzést. (A megfigyelést azért nem igazán, mert az erdőben járva titokban mindig kerestem — s esetenként találtam is — hasonló jelenséget.)

Ismerem a kockázatát egy ilyen „volt megfigyelés” közlésének, s talán „borítékolhatnám” a reagálások nagy részét is. Mégis leírom, mert nyilván más is tapasztalt ilyen jelenséget (kellett tapasztalni), s hátha akad, aki felveszi (folytatja) a fonalat.

Tóth István